

YAYKUR'UN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE GETİRDİĞİ YENİLİKLER

YAYKUR Girişiminin Gerekçesi

Demet ÖZTÜRK

YAYKUR genel bir ifadeyle, örgün yükseköğretimin yetersizliğinden kaynaklanmış ve yükseköğretim çağına gelmiş gençlere, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla planlanmış bir girişimdir. Yükseköğretime olan istemin son yıllarda hızla çoğalması, buna karşın, bu kurumlarda öğrenci sıralarındaki artışların son derece yetersiz kalması, ülkede köklü ve ivedi olarak çözümlenmesi gereken bir sorun şeklinde kendini göstermiştir. Liseden mezun olan gençleri, kısa vadede iş yaşamına hazırlayabilme ve sanayide ara insangücü açığının bir ölçüde giderilmesi gereği, bu olgunun bir uzantısı görünümündedir.

Hızlı nüfus artışı, gelir dağılımının dengesizliği ve yatırım olanaklarının kısıtlılığı gibi özellikler, kalkınmakta olan ülkelerde açıkça görülen olgulardır. Bu sorunlar toplumun gereksinmesine uygun yönde planlanmazsa sosyal bunalımların doğmasına neden olabilecek önemli sorunlardır. (1) Bunlar kalkınmakta olan ülkelerin diğer bir özelliği olan planlı kalkınma hedefleri doğrultusunda ve büyük ölçüde eğitimsel olanakların yaygınlığı oranında çözümlenmesi gereken sorunlardır. Bu nedenle, hızla artan nüfusa toplum kalkınması ereklerine uygun meslek eğitim vermek ve kalkınmanın ilk basamağını oluşturan sanayileşme sürecini gerçekleştirmek üzere ara insangücü gereksinimini karşılamak, Kalkınma Planlarının temel amaçları arasında yer alan noktalardır.

Şu halde, YAYKUR'un doğuş nedenlerini şu iki noktada toplamak olanaklıdır :

1. Lise ve dengi okulların sayı bakımından artması, mezunlarının çoğalması, buna koşul olarak, yükseköğretim kurumlarında gelişimin sağlanamaması ve sığa artırmakta zorluk çekilmesi,
2. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında öngörülen eğitilmiş insangücü gereksiniminin karşılanması. (2)

(1)Eşref Kılıç, Vahap Çepe, Açık Yükseköğretim Teblig Özetleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara, 1976, s. 22.

(2)Aynı

YAYKUR'un kısa vadede kuruluş nedeni, yükseköğretim önündeki yığılmaya bir çözüm ve ara insangücü kademesini yetiştirmek olurken, kuruluşundaki ileriye dönük gerekçe de, örgün yükseköğretim kurumları gereksinimleri karşılar duruma gelince, öğrenim çağını geçmiş yetişkinlere eğitim götürmektir. (3)

YAYKUR'la Getirilmek İstlenen Yenilikler

Eğitimin Amaç ve İşlevlerinde. — YAYKUR, üniversite önündeki yığılmayı önlemek amacı açısından toplumsal, sanayinin gereksinimini karşılayarak, ara insangücü açığını gidermek amacı açısından ekonomik, yükseköğretim önündeki birikimi önlemenin iktidarlarca politik bir araç olarak kullanılması açısından da siyasal bir görünüme sahiptir. Bu nedenle, YAYKUR (eski adıyla Mektupla Öğretim) Türk eğitim sistemi içinde değişik istek ve amaçlara ycnıt veren bir yenilik niteliğindedir. Gerçekten sistemi geleneksel öğretim kalıplarından çıkartarak, daha büyük bir kitleye, çağdaş olanaklarla eğitim götürmek ve uzun bir üniversite öğreniminin neden olduğu gizli işsizliği, bunun sonucu ortaya çıkan beyin göçünü ve ekonomik israfı önlemek, eğitimde meydana gelecek işlevsel bir iyiliğin doğurguları olabilecektir.

İşte, YAYKUR, amaç ve işlev açısından, eğitime bu tür bir yenilik getirmek üzere planlanmıştır.

Açık yükseköğretimin diğer ülkelerdeki amaçları çoğunlukla, YAYKUR için de geçerlidir. Bu ortak amaçlar şu şekilde sıralanabilir. (4)

1. Geleneksel eğitim kalıplarını kaldırmak : Okula girişte, öğrenim amacına, zaman ve mekanda esneklik,
2. Eğitimde fırsat eşitliği ve coğrafi yapı : Tüm bireylerin yeklerinin geliştirilmesi üniversitelerin belli başlı büyük kentlerde oluşu, ulaşım güçlüğü vb.
3. Ekonomik Amaçlar : Birim maliyetin ucuzluğu, öğretim üyesi, bina, araç-gereç ile diğer materyale geleneksel okuldaki kadar gereksinme duyulmaması, bunların yerine, kitle iletişim araçlarının devreye sokulması, Kalkınma Planlarında işaret edilen «ara insangücü gereksinimini karşılama», vb.

(3)MEB, YAYKUR, 1975-1976 Yıllığı, s. 7.

(4)Eşref Kılıç, Vahap Çepe, ön ver., s. 28

Eğitim Programlarında. — YAYKUR öğretimini örgün ve açık olmak üzere iki koldan yürütmektedir .Her iki tür öğretim programında okutulan derslerin ana hedefi, ders konularına uygun dallarda, endüstriye ara insangücü yetiştirmektir. (5) Bu amaçla dersler, ilk yılda, kuramsal, ikinci yılda uygulamalı olarak okutulmakta ve öğrenciler toplam iki yılda mezun edilmektedir.

Görüldüğü gibi, uygulamaya dönük bir öğretim veren YAYKUR, diğer öğretim kurumlarından farklı olarak, kuramsal bilgilere az ağırlık vermekte ve öğrencileri, iki yıl gibi az bir zamanda iş yaşamına hazırlama amacını gütmektedir. Bu açıdan bakıldığında, YAYKUR'un eğitim programlarında hem içerik, hem de yöntem açısından, geleneksel öğretim uygulamalarının dışına çıkan bir yenilik söz konusudur.

YAYKUR programları içerik yönünden ele alındığında, üç ana başlık altında öğretim yapıldığı görülür : 1. Teknik Bilimler, 2. Sosyal Bilimler, 3. Hayati Bilimler. Yaygın öğretimin amacı ve öğretim yöntemi açısından ,bu konuların içeriği, geleneksel üniversite öğretiminin aksine, kısa dönemde sonuç alınacak, büyük ölçüde uygulamalı ve staja dayalı bir önlisans eğitimi niteliğindedir. Ülkemizde süregelen geleneksel üniversite eğitiminin doğurduğu sorunların, yaygın yükseköğretim uygulamasının getirdiği yeniliklerle, azaltılabileceği umulmuştur.

YAYKUR programlarında, birinci yıl «bilimsel temel», ikinci yıl ise uygulamaya dönük olarak düzenlenmiştir. Böylece branşlaşma, ikinci yılda başlamakta ve aynı yılda sona ermektedir. (6)

Öğretim yöntemi açısından konuya bakıldığında, YAYKUR'un, uzaktan öğretim yöntemiyle, öğrenci-öğretmen arasında bir ilişki kurmayı temel aldığını görmekteyiz. En genel anlamı içinde, uzaktan öğretim, öğretim işinin, öğretmenle öğrencilerin bir arada bulunmadan bir mesafeden yapılmasını ifade eder. (7) Kuramsal olarak uzaktan öğretim, klasik okul öğretiminin dışında, öğretmen ile öğrenenlerin fiziksel olarak birbirinden ayrı bulunması halinde, öğretim işinin düzenlenmesini amaçlayan sistemlere denir. (8) Bu sistemler içinde mektupla öğretim, televizyon, radyo ve diğer görsel-işitsel

(5)YAYKUR Örgün Yükseköğretim Dairesi, Meslek Okulları, 11. sınıf müfredat Programı, Ankara, 1976, s. 7.

(7)Nurettin Fidan, Eğitimde Yeni Kavramlar ve İlkeler, Ankara, 1977, s. 69.

(8)Aynı, s. 70.

araçlarla öğretim, öğrencilere, film, slayt, ses bandı gibi materyallerin gönderilmesi gibi yöntemler vardır. Bu yöntemlerden bir kaçını veya hepsini uygulayan sistemlere ise çok arçalı sistemler denmekte, toplumsal gereksinmelere uygun olarak, büyük kitlelere, zaman ve mekan sınırını gözetmeksizin, çeşitli hedefleri gerçekleştirmek için öğrenme yaşantıları yaratılmakta, bu yaşantıların kazandırılması ise farklı teknikler gerektirmektedir.

İşte, YAYKUR, daha önce değinilen toplumsal nedenlere dayalı olarak ve bu nedenlerin zorunlu kıldığı yeni öğretim yöntemlerine uygun öğretim programlarını, uygulamaya dönüklük açısından yeni bir içerikle öğrencilere vermeyi hedef alan bir kuruluş niteliğinde kamuoyunun karşısına çıkmıştır.

YAYKUR'un, çok arçalı bir uzaktan öğretim sistemi olduğunu söylemek, bu sistemin eğitim teknolojisi ile yadsınamayacak ilişkisini de kurmak demektir. Eğitim teknolojisi geniş anlamıyla, öğrenme ve öğretmeyi en iyi biçimde planlayıp gerçekleştirmek ve gerekli değerlendirmeyi yapabilmek amacıyla, öğrenme-öğretme sürecine sistematik bir yaklaşımdır. (9) Başka bir deyişle, eğitim teknolojisi, eğitimle ilgili kurumların en etken ve olumlu uygulamalara dönüştürülmesi için, personel, araç-gereç, süreç ve yöntemlerden oluşturulmuş bir sistemler bütünüdür. (10)

Ortaöğretim ve yükseköğretimde, eğitim teknolojisi kavramını bir sistem yaklaşımı olarak değil de, görsel-işitsel araçların öğretime yardımcı olarak kullanılması anlamında değerlendirilmesi, geleneksel bir değer yargısı şeklinde kendini göstermiştir. Oysa, eğitim teknolojisinin özgün tanımının getirdiği, öğrenme-öğretme ve iletişim süreçlerinin dersin hedef ve içerikleriyle birlikte, sentezlerinin yapılması ve bu süreçlere uygun, birleştirilmiş ve sistematize edilmiş yöntem ve ortamların bulunması, uzaktan öğretimin gerektirdiği temel olgu olması gerekmektedir.

YAYKUR da böyle bir temel olguyu gerçekleştirmeyi amaç edinen kurulumuş ve en azından, sözkonusu yöndeki amacı açısından bir yenilik getirmeyi planlamıştır.

Yaygın öğretim, iletişim sürecinin, öğrenme-öğretme süreçleri ile iç içe oluşturulması sonucu öğrenmede azami güdülenme, dolayısıyla, nitelik ve nicelik açısından beklenen verimi sağlayabilme amacına

(9)Doç. Dr. Cevat Alkan, Eğitim Teknolojisi Kuramlar, Yöntemler, Ankara, 1977, s. 52.

(10)Aynı

yönelmiştir. Bu yönelme, eğitim teknolojisi açısından, öğretim planlamasına getirilen bir yeniliktir. YAYKUR da bu amacı gerçekleştirmeyi planlamıştır. Bunun gerçekleşip, gerçekleşmediğini daha sonra değerlendireceğiz.

Yeniliğin Yerleşmesi İçin Yapılan Çalışmalar

Yasal Belgeler. — Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacından hareket edildiğinde, YAYKUR'un temel dayanağı olarak, Anayasa'yı ilk ve en önemli yasal belge niteliğinde kabul etmemiz gerekmektedir. Anayasa'nın 50. maddesine göre, «halkın, öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerindedir.» Şu halde, YAYKUR'un amaç ve işlevlerinde yer alan, büyük kitlelere, kısa vadede eğitim götürülmesi ve üniversite önünde bekleyen öğrencilere, eğitim olanaklarının sağlanması gibi ilkeler, Anayasa'nın sözkonusu maddesinde ifade edilen, halkın öğrenim ve eğitim gereksinmelerini sağlama ilkesi ile bağdaşmakta ve bu ilkelerin gerçekleştirilmesi zorunlu kılıcı bir içeriğe sahip bulunmaktadır.

Ayrıca, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, «örgün eğitimle karşılanamayan insangücü açıkları, genel ve özellikle mesleki-teknik yaygın eğitim programları ile karşılanacaktır,» denmektedir.⁽¹²⁾ Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi, Üçüncü Beş yıllık kalkınma planı da yaygın eğitimin, dolayısıyla YAYKUR'un, kurulma prensiplerini içeren temel bir belgedir.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda da, «... kişilerin ilgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak...» (Madde 21/3) Türk Milli Eğitimi'nin temel hedeflerindedir denmektedir.

Anlaşılacağı üzere, T. C. Anayasası, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Milli Eğitim Temel Kanunu, YAYKUR'un oluşması için temel prensipleri içermektedirler. Bunların yanında, YAYKUR'un kurulmasını ve yerleşmesini öngören çeşitli yasal hükümler ve yönetmelikler mevcuttur. Bunlardan, 26/9/1975 gün ve 00.01/3 745 sayılı olurla, «... açık yükseköğretim yapmak ve kısa zamanda Açık Üniversite ve Eğitim Teknolojisi Kurumu şekillerine geçişi sağlamak ve çeşitli bölgelerde şubeler ve kendi içinde başkanlıklar halinde teşkilatlanmak üzere bir Açık Yükseköğretim Kurumu kurulmasına» ka-

(11)Gerekçeli Anayasa, Ankara, 1975, s. 29.

(12)DPT, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1973-1977, s. 150.

rar verilmiştir. ⁽¹³⁾ Ayrıca, bu olurla, Film, Radyo ve Televizyon Eğitim Merkezi (FRTM), Ders Aletleri Yapım ve Onarım Merkezi (DAYM), illerde bulunan eğitim merkezleri ve Mektupla Öğretim Merkezi (MÖM), bina, tesis, donatım, görev ve fonksiyonları ve kadro hizmetleri ile birlikte «Açık Yükseköğretim Kurumu»na bağlanmıştır.

YAYKUR'un teşkilatlanması ise, 20/10/1975 gün ve 000.01/1 sayılı yönetmelikle gerçekleşmiş, bu yönetmeliğe göre, «lise ve dengi okullardan mezun olarak bir üniversite veya yüksekokula girme olanağı bulamayan öğrencilere, toplumun gereksinme duyduğu alanlarda, modern eğitim teknolojisinin bütün gereklerini kullanarak öğretim olanağı sağlamak üzere kurulan YAYKUR'un kendi içinde başkanlıklar halinde teşkilatlanması öngörülmüş ve bugüne kadar, Mektupla Öğretim Merkezince yapılan hizmetlerin Açık Yükseköğretim Dairesi Başkanlığınca, Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğü'nce yürütülen ve sözü edilen yönetmelikte kurum'a devredilen Ders Aletleri Yapım ve Onarım Merkezi ile Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezince yapılan hizmetlerinse Eğitim Araç ve Gereçleri Dairesi Başkanlığınca Yürütülmesine» karar verilmiştir. ⁽¹⁴⁾ Daha sonra bu Başkanlığın adı, Eğitim Teknolojisi Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. ⁽¹⁵⁾

Bunlardan başka hazırlanan bir yönetmelikle, YAYKUR'un çalışma düzeni saptanmış, YAYKUR ile ilgili bütün işlerin bu yönetmelik hükümlerine göre yürütülmesi karara bağlanmıştır. Ayrıca, bu yönetmelikle YAYKUR'un, bir başkanlık, bir genel sekreterlik, altı daire başkanlığı, bir danışma kurulu ve bir yürütme kurulundan oluştuğu, bu dairelerin görevleri ve iş akışı ile ilgili çeşitli hükümler belirlenmiştir.

Bütçe. — YAYKUR bütçesinin yaklaşık 2/3'si Genel Bütçeden, geri kalan 1/3'i ise döner sermayeden karşılanmaktadır. (1975-1976 Öğretim Yılında YAYKUR Bütçesinde gösterilen 93.906.936 TL'nin 68.184.000 TL'si Genel Bütçe ve 25.757 696 TL'si da döner sermayeden yapılan harcamadır.) ⁽¹⁶⁾

YAYKUR'un giderleri ise aşağıdaki şekilde gruplanabilir :

1. Çeşitli programlara kayıtlı öğrenciler için yapılan harcamalar,
2. Bilgi İşlem Merkezi'ne yapılan harcamalar,

⁽¹³⁾MEB, YAYKUR Yıllığı, 1975-1976, s. 9.

⁽¹⁴⁾Aynı, s. 11.

⁽¹⁵⁾Aynı, s. 13.

⁽¹⁶⁾Aynı, s. 69.

3. Ders notu yazarlarına ödenen telif ücretleri,
4. Ders kitaplarının basımı için yapılan harcamalar,
5. TV. programları için yapılan harcamalar,
6. Radyo yayınları için yapılan harcamalar,
7. Personel için yapılan harcamalar.

1978 Mali Yılında ise, bu harcamalar, Yaygın Yükseköğretim Kurumu yatırımları ve Eğitim Teknolojisi yatırımları olmak üzere iki başlık altına dağıtılarak gösterilmiştir. (17)

Yeniliğin Yönetimi

Karar — Bilindiği gibi, YAYKUR, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesi içinde kurulmuş bir başkanlıktır. Bu yönden bakıldığında, başkanlığın, karar sürecindeki etkililiğinin sözkonusu olmaması gerekir. Karar süreci, yetki kademesine özgü bir etkinlik olduğundan, her karar kendi kademesinde alınmalıdır. (18) Dolayısıyla YAYKUR'da her daire başkanlığının karar sürecine katılmaları gerekmektedir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı YAYKUR geçici yönetmeliğine göre, her dairenin görev ve sorumlulukları açıklanmış, bunlar arasında bu dairelerin karar sürecine katılmaları durumu belirtilmemiştir. Bu durumdan da anlaşılacağı gibi, YAYKUR için de karar süreci, gerçekçi ve akılcı bir şekilde uygulanmamakta, daha çok, merkezden yönetim esasına dayalı olarak yürütülmektedir. (19) Bunun sonucu olarak, kararlar kurumun kendi bünyesinde alınmamakta, bu da örgütün yapısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

Planlama. — Bakanlık Makamının, 13 Nisan 1976 gün ve 209/5110 sayılı onayı ile çıkartılan Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu çalışmalarını düzenleyen geçici yönetmeliğe göre, Kurum bünyesinde bulunan daire başkanlıkları arasındaki iş bölümünün ve çalışma planının yapıldığı görülmektedir. (20) Ancak her daire başkanlığının çalışma planlamasının yapıldığı bir içyönetmelik veya yazılı metin henüz oluşturulmamıştır. Her daire başkanlığında hizmet ve görevlerin kurumun amaçlarına uygun olarak zamanında ve noksansız bir biçimde yürütülmesi için yapılacak çalışmaların

(17)MEB 1978 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı, s. 124.

(18)Eşref Kılıç, Vahap Çepe, ön. ver, s. 42.

(19)Aynı.

(20)Aynı, s. 43.

bir planlamaya dayandırılmasına gereksinme duyulmakta, bu amaçla kurum bünyesinde oluşturulmuş Planlama-Programlama ve Değerlendirme dairesine büyük görevler düşmektedir. (21)

Örgütlenme. — YAYKUR, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuş bir başkanlıktır. Bu başkanlığın bünyesinde, yürütme işlevini yönlendirmekle yükümlü daire başkanlıkları vardır. Daire başkanlıkları iki veya üç daire başkan yardımcılıkları, bunlara bağlı şube müdürleri ve bu müdürlerin maiyetindeki memurları içermektedir. Ancak, YAYKUR'un bu örgüt yapısının dayandığı herhangi bir yazılı kaynak yoktur.

Eşgüdüm — YAYKUR'un kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilmesi için, gerek kurum içindeki bölümlerin birbirleriyle gerekse, Kurum'un ilgili diğer kurumlarla planlı bir eşgüdüm halinde çalışması gerekmektedir. Halbuki Kurum'un iç ve dış eşgüdümünün, nasıl ve ne şekilde yapılacağını belirten bir metin veya yönetmelik mevcut değildir. Dolayısıyla YAYKUR'da, sözkonusu eşgüdümün sağlıklı bir şekilde yürütüldüğünü söylemek olanaksızlaşmaktadır.

Değerlendirme. — YAYKUR'un etkinliklerini değerlendirmek. Planlama Programlama ve Değerlendirme Dairesi'nin Değerlendirme Şubesinde yapılmaktadır. Değerlendirme, sistemin değerlendirilmesi, öğrenci değerlendirilmesi ve program değerlendirilmesi olmak üzere üç açıdan ele alınmaktadır. (22)

Diğer taraftan, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliğine göre, Bakanlığa bağlı tüm kuruluşların bu Kurulca teftiş edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla YAYKUR'u teftiş etme görevi Teftiş Kurulu'na ait bulunmaktadır. Bu açıdan YAYKUR'daki teftiş süreci salt kontrol etme anlamında alınabilir. Çünkü sözkonusu Teftiş Kurulu, eğitim etkinliklerinin amacına ulaşması açısından bir denetleme yapabilecek içeriğe sahip bulunmaktadır. YAYKUR'daki teftişin ise salt kuruluş amaçlarına ulaşması açısından ele alınması gerekmektedir.

Değerlendirme

Toplumsal Yapıya Getirdikleri. — Buraya değin yapılan açıklamalardan da görüldüğü gibi YAYKUR, kuruluş amaçlarının ve öngörülen işlevlerin dayandığı nedenler ve ilkeler açısından, toplumun gereksinmelerine koşut olabilecek, eğitimdeki sığa sorununu çöze-

(21) Aynı.

(22) MEB YAYKUR Yıllığı, 1975-1976, s. 36.

bilecek, sanayide gereksinme duyulan ara insangücü açığını karşılayabilecek nitelikte bir yenilik görünümündedir. Daha önce de değinildiği gibi, YAYKUR'un kuruluş amaçlarında belirtilen noktalar, Anayasa'da, Kalkınma Planlarında ve Milli Eğitim Temel Kanununda, kısaca, ülkenin, siyasi, ekonomik ve eğitsel alanlardaki hedeflerine uygun ilkelerdir.

Ancak, durum kuramsal olarak böyle olmakla birlikte, YAYKUR, uygulamada, toplum gerçeklerine uygun yönde eğitim veren bir kurum niteliğine henüz kavuşmamıştır. Doğaldır ki bunun çok çeşitli nedenleri vardır.

Bir sistemin etkinliğini sürdürbilmesi ve amaçlarına gerçek anlamda ulaşabilmesi için, sisteme toplumun büyük bir kesimince değer verilmesi, saygınlık duyulması gerekmektedir. Toplumun değer yargılarının olumlu yönde değişmesi ise, uzun bir eğitimsel süreci gerektirmektedir. Bu anlamda, YAYKUR'dan mezun olan öğrencilerin, diplomalarının, gerek kamu kesiminde, gerekse, özel kesimdeki işveren kuruluşlarca eşdeğer tutulacağı kuşkuludur. Ortaöğretimden mezun olan öğrencilerin büyük çoğunluğu toplumsal saygınlık nedeniyle, üniversite öğretimini, diğer mesleki yükseköğretim kurumlarına yeğ tutmaktadırlar.

Temelde böyle genel bir sorun varken, YAYKUR'un eğitsel işlevini de amaçlarında belirtilen doğrultuda, sözü edilen içerik ve yöntemle uygulamaması, saptanan hedeflere ulaşamamasına neden olmuştur. Bunun nedenini, her şeyden önce, siyasal partilerin, YAYKUR'u bir propaganda organı olarak görmelerinden ileri gelmektedir. Gerçekten, derslerin içerikleri, metinleri ve yayın yöntemleri, özellikle televizyon, bu propagandanın bir aracı durumuna getirilmiştir. Özellikle sosyal bilimler dersindeki bu uygulamalar, kültürel yönden büyük sakıncalar doğuracak boyutlara varmıştır. (23)

Bunlardan başka, YAYKUR'da yöntem açısından yetersizlikler ve yanlış tutumlar da, bu kuruluşun amacına ulaşmasını engelleyici niteliktedir. YAYKUR eğitim programları, amaçta belirtilen eğitim teknolojisi sistemlerinin aksine, karşısında öğrenciler varmışcasına, düz anlatım yöntemiyle, ders anlatan öğretmenlerce yürütülen bir öğretim şekli durumundadır. (24)

(23)Sükrü Tahirgil, YAYKUR'da bir Türkçe Dersi, Cumhuriyet, 14.8.1976.

(24)Örsan Öymen, Saygın Öğretim, Milliyet, 24.8.1976.

Ayrıca, YAYKUR gibi, amacına ulaşabilmek ve etkinliğini sürdürebilmek için, ulaştırma, haberleşme gibi birtakım alt yapı tesislerini kullanmak durumunda olan kuruluşların, bu tesislerin tam olarak işler duruma gelmesi sonucu, işlevsel bir niteliğe kavuşabilecekleri açıktır. (25) Bunun nedeni ise, çok araçlı bir eğitim yöntemi olan YAYKUR'un, eğitim etkinliğini sürdürebilmesi için, televizyon yanında, mektupla gönderilen ders notlarının ya da öğretimin herhangi bir sürecindeki işlemlerle ilgili belgelerin, öğrencilerin eline geçmesi amacıyla, postalama yönteminin de kullanılması gerekliliğidir. Bu süreçlerdeki herhangi bir aksamaya, eğitim etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. (26)

Daha önceki bölümde, YAYKUR'un yönetim süreçlerini incelerken de gördüğümüz gibi, Kurum'da, dengesiz bir yetki dağılımı, planlama ve örgütlenme boşluğu ve yanlış bir değerlendirme süreci hüküm surmektedir. Bunlara ek olarak, YAYKUR'da gerek Kurum içinde, gerekse öğrenciler ve diğer yardımcı kuruluşlarla, kurulması gerekli olan iletişimin kopukluğu dikkati çekmektedir.

Gerek yönetim süreçlerindeki eksikliği ve yanlış uygulamayı, gerekse, iletişim kopukluğunu, Kurum'la ilgili mevzuatın yeterince detaylı şekilde oluşmamış, görev ve sorumlulukların, amaç ve işlevlerin ve karşılıklı ilişkilerin belirlenmemiş olmasına bağlamak olanaklıdır.

YAYKUR'dan mezun olan öğrencilere, yüksekokul diplomasının verilmesi, öğrencilere yedek subaylık hakkını doğurmakta, bu da, YAYKUR'a kayıt olmanın bir nedenini oluşturmaktadır. Ancak, bu tür, öğretimin amacına ters düşen nedenler, öğrencileri de güdülemekten uzak kalmakta, dolayısıyla eğitim, işlevini yitirmektedir. (Son günlerde, üniversite mezunu olmayanların yedek subay olma hakları kaldırılmaktadır.)

Öğrenme-öğretme süreçleri açısından da, YAYKUR'u kısa bir değerlendirmeye tutarsak, şöyle bir görünüş karşımıza çıkmaktadır: Bilindiği gibi öğretme, önce, öğretme ortamı yaratılarak başlatılmakta, sonra, hatırlatma, transfer, yöneltme ve değerlendirme süreçleri

(25)Demet Öztürk, Halk Eğitiminin Kalkınmadaki Rolü, Eğitimin Kalkınmadaki Rolü adlı Yüksek Lisans Ders ödevi, Çoğaltma, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1978, s. 30.

(26)20.8.1976 tarihli Milliyet Gazetesi'nde çıkan bir yazıda, 7.6.1976 tarihinde yapılacak olan sınavı duyuran mektubun aynı gün postaya verildiğini kanıtlayan belgelerin kopyaları vardır.

gerçekleştirilmektedir. Son süreç olan değerlendirme, aydınlatıcı yankının (dönüt), analizidir. Aydınlatıcı yankı terimi, özgün hedef, ile, direkt ilişkisi olan ürünün değerlendirilmesi anlamına geldiği sürece, eğitimsel sistem içinde yararlı olmaktadır. (27) Ancak, televizyon gibi, tek yönlü iletişim araçlarıyla yapılan öğretim, çeşitli aralıklarla, karşılıklı öğretimle pekiştirilmediği sürece, olumlu yönde gelişme sağlayamaz ve etkinliğini yitirir. YAYKUR'un, açık yükseköğretim içinde yaptığı örgün eğitim bu açıdan yetersizdir ve bu olgu öğretimin verimliliğini etkilemektedir.

İşte, bunlar ve bunlar benzer daha bir çok nedenle, YAYKUR'un, Milli Eğitim Sistemi içerisinde henüz yerini bulamamış bir Kurum olarak değerlendirilmesi, gerçekleri görmek açısından yerinde bir görüştür.

Toplumda Yarattığı Çalışma-Uzlaşma. — YAYKUR, aslında 1974 yılında, «bütün adaylara yükseköğretim» vaadiyle iktidara gelen politikacıların, umduğu kontenjan açığını, üniversitelerin sağlayamaması sonucu, dışarda kalan öğrencilere bir çözüm olarak getirilen, «Mektupla Yükseköğretim» uygulamasından kaynaklanmış, 1975-1976 döneminde, iktidar olan politikacıların ise, mektupla yükseköğretim sistemini eleştirdikleri halde, bu sistemin etki alanını daha da genişleterek, çok araçlı-açık yükseköğretimi, kısa vadeli bir çözüm olarak görmeleri sonucu kurulmuştur. (28)

Mektupla öğretim eleştirildiği halde aynı yönde, daha genişletilmiş bir başka sistemin, eleştirici politikacılar tarafından kurulması, siyasi kararlardaki çelişkilerin eğitime de yansımalarını kanıtlamaktadır. Bu açıdan, özellikle politikacılar arasında bir çatışma mevcuttur. Ayrıca, daha önce, belirttiğimiz noktalar nedeniyle, toplum, henüz, bu tür bir eğitimi benimsemiş değildir. YAYKUR'un sağlıklı bir işleyiş mekanizması da bulunmadığından, bu olgu bir kısır döngü şeklinde devam etmektedir.

YAYKUR'la ilgili olumlu görüşler ve Kurum'un etken çalışması ile ilgili uzlaşmalar, salt, YAYKUR idarecileri arasında görülmektedir.

Öneriler. — YAYKUR'un değinilen eksikliklerini ve yanlış uygulamalarını gidererek, amacına tam anlamıyla ulaşması için aşağıdaki noktaların dikkate alınarak, gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

(27)Demet Öztürk, Öğretim Planlamasında Sistem Yaklaşımı, Çeviri, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt : 3, Sayı : 17. TED Yayınları, Ankara, 1979, s. 44.

(28)Y. Kemal Kaya, İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Ankara. 1977. s. 404.

1. YAYKUR Kalkınma Planlarında değinilen, sanayideki, ara insangücü gereksinmesinin, önümüzdeki yıllar için bir dökümünü yaparak, bunun sonucunda ortaya çıkan nitelik ve nicelik standartlarına göre eğitim vermek durumundadır.
2. Ara insangücü gereksinmesini karşılama amacıyla yapılan çalışmalar, açık yükseköğretim içindeki örgün eğitimi artırarak, etkenleştirmek gerekmektedir.
3. Yine bu amacı etkili biçimde gerçekleştirmek doğrultusunda, sanayi ile işbirliği yapmalı, öğrencilere, daha uzun süreler için fabrikalarda staj olanağının tanınması sağlanmalıdır.
4. YAYKUR'un taşra örgütünün planlı bir biçimde yayılması sağlanmalı, sanayinin yoğun olduğu bölgelerde, o sanayi kolu ile ilgili öğretim dalında okuyan öğrencilerin çalışması gerçekleştirilmelidir.
5. YAYKUR'la ilgili öğretim dallarının Kurum'un amacına uygun alanlarda olması sağlanmalı, pratiğe dönük öğretim verilemeyecek ya da yaygın yükseköğretimle kazandırılması olanaksız olan mesleklerin (öğretmenlik gibi) öğretilmesi yapılmamalıdır. Aksi takdirde gereksiz israfa ve toplum saygınlığının kazanılamamasına yol açılır.
6. Yaygın yükseköğretimin başarıya ulaştığı ülkelerdeki, (özellikle, Almanya ve İngiltere) sistemlerin bir incelemesi yapılmalı, bazı eksiklikler bu şekilde giderilmelidir.
7. Öğrencilerin pratik yapabileceği okullarda, her türlü araç-gereç ve sistem eksiksiz oluşturulmalıdır.
8. Öğrencilerle çok sıkı bir iletişim içinde bulunulmalı, onlara duyurulması gereken bilgilerin zamanında ellerine geçmesi sağlanmalıdır.
9. Televizyonda öğretilen derslerin, televizyon yayın tekniği, televizyon programcılığı, öğrenme-öğretme ilkeleri ve iletişim ilkeleri açısından uygun bir içeriğe sahip olması gerekmektedir.
10. Kurum'un, karar, planlama, örgütleme ve eşgüdüm süreçlerinin iyi çalışabilmesi için gerekli mevzuat düzenlenmeli ve ilgili mevzuatın sağlıklı bir biçimde yürütülmesi sağlanmalıdır.
11. Kurum'u, MEB Teftiş Kurulu'nun denetiminden çıkartarak, kendi bünyesinde, MEB'na daha az bağımlı bir kuruluş olması sağlanmalı, bu amaçla, Planlama-Programlama ve Değerlendirme Dairesi işlerliğe kavuşturulmalıdır.